

Ado Den Haag heeft vanaf 21 oktober een kunstgrasmat van Greenfields. De natuurgrasmat die deze zomer voor één speelseizoen was aangelegd bleek niet te kunnen aarden op de Zoab-ondergrond, die reeds was aangelegd om het WK Hockey en de overgang naar kunstgras vanaf 2014 mogelijk te maken. Dit proces leverde de nodige problemen op maar staan ook hier de beste fieldmanagers niet op de tribune?

Auteur: Santi Raats

Natuurgras op een kunstgrasondergrond; toch niet zo'n goed idee

Al eerder werd er geklaagd over de tijdelijke mat van ADO Den Haag, maar op woensdag 2 oktober bereikte de klaagzang een hoogtepunt met als belangrijkste aanklager Vitesse-trainer Peter Bosz, die het veld omschreef als 'Loopgraven gevuld met zandbakzand'. Het veld zou levensgevaarlijk zijn en Vitesse zou van geluk mogen spreken dat het zonder blessures van het veld af was gekomen. Volgens Bosz was het veld weliswaar vlak, maar was het voor de spelers onmogelijk om grip te krijgen op de ondergrond door de grote hoeveelheid zand op het veld. In september werd het duel met Vitesse uitgesteld, omdat de drainage niet in orde was. Overigens was ook

de winnaar in duel van 2 oktober ADO Den Haag trainer Maurice Steijn uitgesproken kritisch over de conditie van het veld van zijn thuisclub.

Mogelijke oorzaken

Voor coördinator WK Hockey Frank van der Peet is het niet bij voorbaat duidelijk dat de combinatie natuurgras en asfalt gefaald heeft in Den Haag, hoewel hij wel toegeeft dat een verminderde capillaire werking een belangrijke rol kan hebben gespeeld. 'We hebben aan allerlei oorzaken gedacht, maar we weten niets zeker, de werking van de natuur is geen wiskunde. Het drainagesysteem werkt in elk geval prima, maar de zoden

sloegen niet goed aan op de ondergrond en de afwatering was niet in orde.' Volgens Van der Peet kan dat zijn gekomen door meerdere factoren. Tijdens de aanleg van het veld regende het en aangezien alle zware machines telkens van dezelfde kant het veld opkomen, is er volgens Van der Peet misschien teveel éézijdige belasting geweest op de net gelegde mat. De schaduwkant van het stadion kan ook van invloed zijn geweest op de problemen.

Gebrek aan capillaire werking

Projectleider buitensport van Heijmans Sport en Groen, Peter van der Meer, coördineerde het

dubbele ombouwproject. Vakblad Fieldmanager had Van der Meer tijdens de aanleg van het veld gevraagd naar de risico's van het ontbreken van capillaire werking in de onderbouw. Volgens Van der Meer was er geen sprake van een storende laag door het asfalt. 'Het water loopt weg naar de zijkant via drainageplaten. Het veld ligt rond (10 cm hoger in het midden, red.). Aan de zijkant liggen extra drainageslangen voor de afvoer van beregenings- en regenwater. Ook kan het water weggelopen door het zoab-asfalt. Maar het meeste water is dan al langs de zijkant afgevoerd.'

Nog nooit zo iets gebouwd

De meeste terreinmeesters en fieldmanagers kennen het trucje van hun opleiding. Je legt een met waterverzadigde spons op tafel en de spons loopt niet leeg. Leg diezelfde spons op een tapijt en de spons wordt keurig leeggezogen. Had men dit van tevoren niet kunnen weten? 'We wisten wel dat we op de rand zaten van wat technisch mogelijk was,' zegt Van der Peet achteraf. 'Maar we hebben nooit gehoord dat het niét mogelijk was om natuurgras op deze onderbouw voor kunstgras te leggen. *De gemeente Den Haag heeft advies gevraagd aan top-experts en telkens kwam naar voren dat de oplossing*

haalbaar was. Het is wel zo dat deze exacte constructie nog nooit eerder vertoond was"

Een vergelijk met de Vitesse-mat is volgens Van der Peet niet op zijn plaats: 'Ook hier is weliswaar sprake van een topklaag op een harde ondergrond, maar de opbouw is totaal anders.' Eén van de nieuwe maatregelen was om een 20 centimeter dikke homogene topklaag aan te houden, boven op een 10 centimeter dikke laag piepschuim korrels gemengd met grond. Dit moest de topklaag lichter maken in gewicht, zodat er niet teveel druk op de waterdoorlatende e-layer en de drainagestraat zou ontstaan. Van der Peet: 'Wij hadden van tevoren namelijk zowel het advies gehad om minimaal een dertig centimeter dikke homogene topklaag te bouwen, maar tegelijk ook om de e-layer niet te zwaar te belasten. Dit hebben wij dit opgelost door de onderste tien centimeter door te mengen met piepschuim korrels.'

Achteraf was het uiteindelijk niet een typisch voorbeeld van teveel adviseurs en te weinig boerenverstand? Achteraf is het voor de buitenwereld natuurlijk makkelijk redeneren dat al die duurbetaalde adviseurs er compleet naast hebben gezeten, maar heeft er dan in het hele proces niemand gewaarschuwd, dat dit ook gruwelijk mis zou kunnen gaan?

Van der Peet: 'Er is ons nooit verteld dat het niet mogelijk zou zijn. Er zijn dingen mis gegaan, dat is duidelijk. We gaan nu grondig analyseren wat er precies fout is gegaan en welke lessen we daaruit kunnen trekken. Ik wil dan ook niet vooruit lopen op eventuele vragen naar verantwoordelijkheid.'

Supersnelle aanbesteding

Op vrijdag 4 oktober nam de gemeente het besluit om tot kunstgras over te gaan. In allerijl is Van der Peet daarop bezig geweest met een enkelvoudig onderhandse aanbesteding voor een kunstgrasmat. Normaal duurt het voorbereiden van een aanbesteding maanden. De gemeente Den Haag perste er ditmaal in twee dagen een uit: op maandagavond lag er een aanbesteding klaar om uitgezet te worden. Van der Peet, pragmatisch en droog: 'Dingen die niet kunnen, die doen wij gewoon.' De eisen aan de mat zijn hoogstaand. Ook al hoeft deze mat maar een heel klein speelseizoen dienst te doen in het stadion, voordat hij weer het veld moet ruimen voor een hockey kunstgrasmat. Van der Peet: 'Belangrijk zijn een snelle aanleg en de bedrijfszekerheid. Door te kiezen voor de mat van FC

Fieldmanager Jan Jong van de Amsterdam Arena is net zoals velen momenteel kritisch, maar wil met name niet dat het kunstgras-kamp dit voorval gebruikt om de naam van natuurgras te bezoedelen. Hij laat vakblad Fieldmanager weten: 'Van tevoren hebben natuurgrasexperts van de gemeente Den Haag zich al uitgelaten over de onmogelijkheid van het leggen van natuurgras op asfalt, maar zij zijn niet serieus genomen en opzij geschoven. Er gelden kennelijk andere belangen. Ik vind dat een hele kwalijke zaak, want het stelt natuurgras in een kwaad daglicht en daarvan kan de kunstgrasindustrie weer profiteren.'

Jan Jong (rechts).

Dordrecht weten we eigenlijk zeker dat de mat meteen wordt goedgekeurd.'

Leverancier en opdrachtnemer

De mat is een Greenfields-mat die ook ligt bij FC Dordrecht, met als verschil dat hij bij FC Dordrecht op een foam-laag ligt. Bij Ado Den Haag is de kunstgrasmat gelegd op de al bestaande e-layer, die deze zomer reeds was geïnstalleerd zodat ADO Den Haag eventuele play-offs in eigen stadion zou kunnen spelen. Heijmans Sport en Groen is de eindverantwoordelijke aannemer voor het weghalen van het natuurgras en het leggen van de kunstgrasmat.

Geen weggegooid geld

Over de kosten kan Van der Peet zich niet opwinden. 'De kunstgrasmat is geen weggegooid geld. Als het WK Hockey begint, verwijderen we de mat en leggen hem bij een amateurvereniging neer. Het SBR-infill halen we eruit. Dat bewaren we voor na het WK Hockey, wanneer het Kyocera-stadion opnieuw kunstgras voor voetbal krijgt. Op andere velden in de stad passen we nooit SBR-infill toe in verband met hitte. Maar de sporttechnische eigenschappen ervan staan hoog aangeschreven, dus gebruiken we deze infill wel voor het Kyocera Stadion. Voor betaald voetbal is dit minder belangrijk omdat de in de warme zomermaanden weinig tot niet gespeeld wordt.'

Einddoel blijft overeind

Van der Peet is al bij al positief gestemd, ondanks al zijn overwerkuren tot in de late avonduren. 'Dit moet nu gewoon gebeuren, dus dan doen we dat. Uiteindelijk gaat het erom dat we aan het einde van het seizoen probleemloos op het kunstgras voor hockey kunnen overstappen. Dat kan nog steeds: in drie dagen tijd kunnen wij het veld dan van een voetbal kunstgrasveld in een hockey kunstgrasveld omturnen.'

Stuur dit artikel door!

Scan of ga naar:

<http://www.fieldmanager.nl/artikel.asp?id=17-4180>

In het Kyocera Stadion in Den Haag lag tijdelijk een natuurgrasmat. Onder de top laag ligt een nieuwe veldverwarmingsinstallatie aangelegd door VB Projects, ter voorbereiding op het WK Hockey dat in 2014 in het stadion zal worden gehouden. De gehele ombouw is door Heijmans Wegen afdeling Sport en Groen uitgevoerd onder directievoering en naar een ontwerp van Kybys. Sport Pitch Engineering van Rob de Heer had in opdracht van Heijmans geadviseerd omtrent de opbouw van het bodemprofiel en de keuze en installatie van de big slabs. De graszoden waren geïnstalleerd door het team van Uniek Graszoden uit Heerle en grondverzetbedrijf G. van den Bos uit Doorn. Alle werkzaamheden voor de eerste thuiswedstrijd van Ado Den Haag waren op 3 augustus gereed en ook was toen de nieuwe natuurgrasmat klaar voor de competitie. In mei 2014 zou het natuurgras eruit gaan en plaats maken voor kunstgras voor het WK Hockey.

Als vervangende onderbouw van het stadionveld ligt er nu een asfaltlaag met daarop e-layer, geovlies, een drainmat en veldverwarming. De reden dat er alvast een onderlaag voor kunstgras onder de natuurgrasmat werd gelegd, is tijdnood. Als Ado Den Haag dit seizoen in de tweede ronde van de play-offs zou komen, dan moeten ze langer doorspelen. Hun laatste wedstrijd zou daardoor op 15 mei kunnen zijn. Op 19 mei moet het veld echter opgeleverd zijn voor het WK Hockey. Dat is zeer kort op elkaar. Vandaar dat de werkzaamheden in twee delen uitgevoerd zijn. Na afloop van het WK Hockey zou het kunstgrashockeyveld gemakkelijk omgevormd kunnen worden tot een kunstgrasvoetbalveld, zo was de gedachte.